

Tècniques d'Observació**2013/2014**

Codi: 102554

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2502443 Psicologia	OT	4	2

Professor de contacte

Nom: Mariona Portell Vidal

Correu electrònic: Mariona.Portell@uab.cat

Utilització d'idiomes

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Algun grup íntegre en anglès: No

Algun grup íntegre en català: Sí

Algun grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

No s'estableixen prerequisits oficials, si bé es recomana tenir coneixements bàsics de mètodes d'investigació, anàlisi de dades i psicometria.

Tot i que la llengua vehicular és el Català, s'ofereixen facilitats (documents i aclariments individualitzats) per les persones que tenen dificultats per comprendre el Català.

Objectius

"Tècniques d'Observació" és una assignatura de caràcter optatiu que forma part de la matèria "Metodologia aplicada a les Ciències del Comportament". S'imparteix en el segon semestre del quart curs i està vinculada a les mencions "Psicologia Clínica de la Infància i de l'Adolescència" i "Psicologia Clínica d'Adults". Amb aquesta assignatura pretenem aportar eines metodològiques adients en diferents entorns professionals de la Psicologia, posant de manifest la versatilitat de la investigació observacional.

S'espera que en finalitzar l'assignatura l'estudiant sigui capaç de:

1. Diferenciar aplicacions de les tècniques observacionals en funció del grau de control que es pot exercir sobre la situació, el nivell de participació de l'observador i el nivell d'observabilitat de l'objecte d'estudi.
2. Valorar críticament l'ús de les tècniques d'observació a través dels criteris de qualitat desenvolupats dins de cada tradició metodològica (fiabilitat, validesa, triangulació, rellevància, etc).
3. Planificar l'aplicació de les tècniques d'observació en diferents entorns professionals de la Psicologia.
4. Realitzar un estudi observacional.
5. Aplicar les tècniques associades amb la codificació, mostreig, registre i anàlisi, així com els instruments d'avaluació de la qualitat de les dades observacionals.
6. Comunicar els resultats d'un estudi observacional a altres professionals i als clients / usuaris / pacients.
7. Ampliar els seus estudis sobre tècniques d'observació de manera autònoma.

Competències

Psicologia

- Aplicar tècniques per a recollir i elaborar informació sobre el funcionament dels individus, grups o organitzacions en el seu context.
- Distingir els dissenys de recerca, els procediments i les tècniques per valorar hipòtesis, contrastar-les i interpretar-ne els resultats.
- Emprar els programes informàtics de gestió i anàlisi de dades.
- Prendre decisions de manera crítica sobre l'elecció dels diferents mètodes de recerca psicològica, la seva aplicació i la interpretació dels resultats que en deriven.
- Utilitzar les diferents tecnologies de la informació i de la comunicació amb finalitats diverses.
- Valorar, contrastar i prendre decisions sobre l'elecció dels mètodes i dels instruments de mesura adequats en cada situació o context d'avaluació.

Resultats d'aprenentatge

1. Descriure els diferents tipus de dissenys observacionals.
2. Descriure els indicadors de fiabilitat i validesa de les dades observacionals.
3. Elaborar conclusions raonades a partir dels resultats obtinguts per a cada un dels tipus d'evidències en favor de la qualitat de l'instrument d'observació.
4. Emprar els programes informàtics de gestió i anàlisi de dades.
5. Fer propostes raonades sobre tècniques per adquirir noves evidències en contextos naturals.
6. Identificar les tècniques d'anàlisi del registre observacional de tipus seqüencial i no seqüencial.
7. Interpretar el contingut i l'abast d'una demanda d'evidència científica i les possibilitats i les limitacions de la metodologia observacional per satisfer-la.
8. Utilitzar les diferents tecnologies de la informació i de la comunicació amb finalitats diverses.

Continguts

Tema 1. Delimitació de la investigació observacional

Àmbits d'aplicació de les tècniques vinculades al mètode observacional. Orientacions en la investigació psicològica. L'observació com a tècnica i com a mètode. Grau de control extern. Nivell de participació. Nivell d'observabilitat. Criteris regulatius.

Tema 2. Conceptes i elements bàsics per a l'aplicació de les tècniques d'observació

Nivells de descripció i establiment d'unitats. Nivells de resposta. La dimensió temporal. Biaixos i dificultats específiques. La formació dels observadors. Organització de la recerca observacional.

Tema 3. Codificació i categorització

La codificació. De la descripció al registre. Nivells de sistematització del registre. El procés de categorització com a modalitat de codificació. El procés de categorització. Elaboració de les categories. Components de les categories. Adequació d'un sistema de categories. Categories especials. Formats de camp. Sistemes i pautes d'observació.

Tema 4. Recollida de dades: Mostreig i registre observacional

El mostreig en la investigació observacional. Mostreig intersesional. Un cas especial: «mostreig Ad libitum». Mostreig intrasesional de subjectes. Registre activat per transicions (RAT). Mesures conductuals que es poden obtenir amb un RAT. Registre activat per unitats de temps (RAUT). Mostreig instantani. Mostreig d'interval parcial. Mostreig d'interval total. Aparells de registre.

Tema 5. Avaluació de la qualitat

Fiabilitat, precisió i validesa de l'observació. Errors en l'observació i els seus tipus. Biaixos de l'observador i fiabilitat de les dades. Biaixos de l'observació i validesa de les dades. Anàlisi de la fiabilitat.

Tema 6. Anàlisi i interpretació

Tipus de dades observacionals. Dimensions bàsiques d'anàlisi. Perspectiva sincrònica en investigació observacional. Mesures d'associació per a variables nominals. Mesures d'associació per a variables ordinals. Perspectiva diacrònica en investigació observacional. Concepte de seqüencialitat de la conducta. Propietats de les seqüències. Procediments de cerca de patrons.

Tema 7. Àmbits d'aplicació de la investigació observacional

Avaluació psicològica clínica. Comportament a l'escola. Interacció familiar. Organitzacions laborals. Activitats esportives. Etologia.

Metodologia

La metodologia està basada en un procés d'enseyament-aprenentatge a través de la realització d'un estudi observacional. En aquesta assignatura combinem tècniques didàctiques tradicionals amb altres recursos adreçats a fomentar l'aprenentatge significatiu i cooperatiu.

1. Dirigides (24% ECTS)

1.1. Classes en grup sencer 1/1 en les que es combina el format "classe magistral" amb metodologies docents més participatives, però adaptades a gran grup. La presentació final de treball es fa en aquestes sessions (16%).

1.2. Classes en grup distribuït 1/2 en les que es realitzen dos tipus d'activitats. Per una banda, s'analitzen i resolen petits problemes per tal d'adquirir experiència en l'aplicació dels procediments i tècniques implicats en els estudis observacionals (categorització, registre sistemàtic, estudi de fiabilitat, anàlisi, etc.). Per una altra banda, s'exposa i es debat sobre el procés d'aplicació de les tècniques d'observació per part dels equips de treball cooperatiu (8%).

2. Supervisades (10% ECTS)

2.1. Tutories programades amb el professorat per a la revisió de les activitats dirigides (3%).

2.2. Tutorització de treballs grupals de forma presencial o virtual (7%).

3. Autónomas (61% ECTS)

3.1. Cerca, lectura i síntesi de documentació: Definició d'estratègia de cerca en bases de dades i lectura comprensiva (9%).

3.2. Estudi: Realització d'esquemes, mapes conceptuals i resums (9%).

3.3. Planificació de l'estudi (10%)

3.3. Aplicació de les tècniques de registre i anàlisi de dades observacional (20%).

3.4. Elaboració del material per comunicar els resultats (informes, diapositives, vídeos, etc.) (13%).

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Sessions grup sencer (1/1)	24	0,96	1, 3, 5
Sessions mig grup (1/2)	12	0,48	1, 3, 4, 5, 7, 8
Tipus: Supervisades			
Revisió de problemes i seguiment de l'estudi	10	0,4	3, 5

Tutories	5	0,2	5
Tipus: Autònomes			
Aplicació de les tècniques de registre i anàlisi	33	1,32	3, 4, 5, 7, 8
Cerca, lectura i síntesi de documentació	15	0,6	5
Elaboració del material per comunicar els resultats	20	0,8	3, 5, 7, 8
Estudi i realització de resums, esquemes i mapes conceptuals	14	0,56	1, 5
Planificació de l'estudi	15	0,6	1, 5, 7

Avaluació

En aquesta assignatura pretenem que l'avaluació compleixi una funció pedagògica i no solament acreditativa. En sintonia amb la noció d'aprenentatge centrat en l'estudiant, proposem un tipus d'avaluació que flexibilitza la forma d'aconseguir la màxima puntuació. Així, es pot optar per diferents itineraris d'avaluació, tal com il·lustrarem més endavant. A continuació, indiquem la relació completa d'evidències que s'han planificat i el seu pes en la qualificació final:

- Evidència 1. Participació de qualitat en les sessions presencials (a partir de la tercera sessió). Activitat individual que permet obtenir fins a 2 punts. El format de presentació pot ser oral o escrit.
- Evidència 2. Activitat de delimitació de l'objecte d'observació. Activitat individual o en equip que és un requisit per a l'avaluació de les evidències restants. El format de presentació és escrit.
- Evidència 3. Activitat de presentació de l'estudi observacional. Suposa el lliurament del material de suport per la presentació (p.e. power point, vídeos) i la presentació oral. Activitat individual i grupal que permet obtenir fins a 3 punts.
- Evidència 4. Coavaluació dels estudis en diferents àmbits d'aplicació. Activitat individual que permet obtenir fins a 1 punt.
- Evidència 5. Informe de l'estudi observacional. Activitat grupal que permet obtenir fins a 4 punts.
- Evidència 6. Prova escrita. Activitat individual que permet obtenir fins a 5 punts.
- Evidència 7. Recull d'exercicis pràctics. Activitat individual que permet obtenir fins a 2 punts.

A continuació indiquem possibles combinacions d'evidències:

- Itinerari 1: Evidències 1+2+6+7
- Itinerari 2: Evidències 1+2+3+4+5
- Itinerari 3: Evidències 2+3+4+5+6

Definició de superació de l'assignatura: un estudiant ha superat l'assignatura quan ha obtingut una qualificació mínima de 5 punts.

Definició d'estudiant presentat/da: un/a estudiant es considera presentat/da quan ha lliurat evidències d'aprenentatge amb un pes igual o superior a 4 punts..

Reavaluació: la darrera setmana de curs els estudiants que hagin obtingut una qualificació entre 4 i 5 punts podran presentar novament evidències d'aprenentatge.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Evidència 1. Participació de qualitat	2 punts	0	0	1, 3, 5, 7

Evidència 2. Delimitació de l'objecte d'avaluació	Requisit	0	0	5, 7
Evidència 3. Presentació de l'estudi	3 punts	0	0	2, 3, 6, 7, 8
Evidència 4. Coavaluació de estudis en diferents àmbits d'aplicació	1 punt	0	0	3, 7
Evidència 5. Informe de l'estudi observacional	4 punts	0	0	1, 3, 4, 5, 7
Evidència 6. Prova escrita	5 punts	2	0,08	1, 2, 3, 6
Evidència 7. Recull d'exercicis pràctics	2 punts	0	0	1, 3, 4, 5, 8

Bibliografia

Anguera, M.T. (Ed.) (1991). Metodología observacional en la investigación psicológica. Vol. I: Fundamentación (1). Barcelona: P.P.U.

Anguera, M.T. (Ed.) (1993). Metodología observacional en la investigación psicológica. Vol. II: Fundamentación (2). Barcelona: P.P.U.

Anguera, M.T. (Ed.) (1999). Observación en el Deporte y la Conducta Cinésico-Motriz: aplicaciones. Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona.

Anguera, M.T. (Ed.) (1999). Observación en Etología (Animal y Humana): aplicaciones. Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona.

Anguera, M.T. (Ed.) (1999). Observación en la Conducta Interactiva en contextos naturales: aplicaciones. Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona.

Anguera, M.T. (Ed.) (1999). Observación en la Escuela. Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona.

Anguera, M.T. (Ed.) (1999). Observación en Psicología Clínica. Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona.

Bakeman, R. i Quera, V. (1996). Análisis de la interacción: Análisis secuencial con SDIS y GSEQ. Madrid: Ra-Ma.

Cook, T.D. i Reichardt, C.S. (1986). Métodos cualitativos y cuantitativos en investigación evaluativa. Madrid: Morata.

Losada, J.L. (1999). Metodología observacional. A Coruña: Penta.

Riba, C. (2007). La metodología cualitativa en l'estudi del comportament. Barcelona: Editorial UOC.

Sarriá, E. (2001). Metodología observacional I: concepto y planificación. Dins S. Fontes, C. García, A. J. Garriga, M.C. Pérez-Llantada i E. Sarriá (Eds.). Diseños de investigación en Psicología. Madrid: Universidad Nacional de Educación a Distancia.

Sarriá, E. (2001). Metodología observacional II: diseño y análisis de datos. Dins S. Fontes, C. García, A. J. Garriga, M.C. Pérez-Llantada i E. Sarriá (Eds.). Diseños de investigación en Psicología. Madrid: Universidad Nacional de Educación a Distancia.

Suen, H.K. i Ary, D. (1989). Analyzing quantitative behavioral observation data. Hillsdale: LEA.